

Sygn. akt III Ca 849/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Balion – Hajduk

Protokolant Marzena Makoś

po rozpoznaniu w dniu 14 grudnia 2022 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. (...) w G.

przeciwko M. W.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 15 lipca 2022 r., sygn. akt I C 415/22

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) **zasądza od pozwanej na rzecz powódki 24.733,42 zł (dwadzieścia cztery tysiące siedemset trzydzieści trzy złote i czterdzieści dwa grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 31 grudnia 2020r. oraz 9.150,46 zł (dziewięć tysięcy sto pięćdziesiąt złotych i czterdzieści sześć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 23 czerwca 2022r.,**

b) **zasądza od pozwanej na rzecz powódki 5.312 zł (pięć tysięcy trzysta dwanaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu,;**

2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki 1800 zł (tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Magdalena Balion-Hajduk

Sygn. akt: III Ca 849/22

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z 15 lipca 2022 r. oddalił powództwo Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. (...) w G. przeciwko M. W. o zapłatę 24.733,42 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wytoczenia powództwa oraz 9.150,46 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następującego po dniu doręczenia pozwanej odpisu pisma rozszerzającego żądanie oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanej 3617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że prawo własności lokalu mieszkalnego numer (...) położonego przy ul. (...) w G. o powierzchni 87,25 m², dla którego Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi księgę wieczystą nr (...), przysługiwało H. P.. H. P. zmarła w dniu 23 sierpnia 2014 roku. Pozwana w dniu 11 września 2014 roku złożyła wniosek o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu własnoręcznego. Sprawa została zadekretowana pod sygnaturą I Ns 2669/14. Postanowieniem z dnia 8 stycznia 2015 roku Sąd na podstawie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zawiesił postępowanie z uwagi na śmierć uczestnika A. J. i brak wskazania jego następców prawnych. Wobec braku zgłoszenia skutecznego wniosku o podjęcie zawieszono postępowanie w przeciągu 5 lat od dnia zawieszenia, postanowieniem z dnia 22 stycznia 2020 roku, Sąd umorzył postępowanie. Postanowienie to stało się prawomocne w dniu 10 marca 2020 roku. Uczestnikami postępowania nie były osoby dziedziczące po zmarłym uczestniku A. J.. W toku postępowania nie doszło do otwarcia i ogłoszenia testamentu własnoręcznego, nie odebrano zapewnienia spadkowego. Świadek w niniejszej sprawie, a uczestnik w postępowaniu spadkowym - J. J. nie miał wiedzy o tym, czy spadkodawczyni sporządziła inne testamenty.

Powódka wezwała pozwaną w dniu 22 czerwca 2018 roku do zapłaty zadłużenia w opłatach za lokal mieszkalny.

W odpowiedzi pozwana wskazała, że wezwanie jest nieuzasadnione z uwagi na zawisłe postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej H. P..

Powódka w dniu 9 października 2018 roku ponownie wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 6.423,06 zł.

Powódka w dniu 6 lipca 2020 roku złożyła do tut. Sądu wniosek o zawiązanie do próby ugodowej pomiędzy stronami. Nie doszło do zawarcia ugody.

Powódka w dniu 15 października 2020 roku wezwała pozwaną do zapłaty kwoty 21.184,97 zł w terminie 5 dni od daty doręczenia. Wezwanie to powróciło do powódki jako podwójnie awizowane.

Suma nieuregulowanych opłat eksploatacyjnych lokalu mieszkalnego położonego ul. (...) w G. przez pozwaną wynosi:

- do stycznia 2018 roku (miesięczna opłata w wysokości 559,95 zł);
- od lutego 2018 roku od stycznia 2019 roku (miesięczna opłata w wysokości 568,08 zł);
- od lutego 2019 roku od stycznia 2020 roku (miesięczna opłata w wysokości 672 zł);
- od lutego 2020 roku do wsnienia pozwu (miesięczna opłata w wysokości 709,69 zł).

Łącznie suma należności za lata od 2017 roku do grudnia 2020 roku wynosiła 24.733,42 zł.

Od stycznia 2021 roku do września 2021 roku zaliczki na poczet utrzymania lokalu wynosiły 724,76 zł natomiast od października 2021 roku 815,20 zł.

W roku 2021 roku suma opłat eksploatacyjnych wyniosła 9.150,45 zł, co łącznie daje kwotę 33.380,87

Sąd Rejonowy jako podstawę orzeczenia powołał art. 13 ust. 1 w związku z art. 15 ust. 1 ustawy o własności lokali, na którym powódka opierała swoje żądanie zapłaty kosztów zarządu nieruchomością wspólną i opłat za utrzymanie lokalu. Wskazał, że przepisy wyróżniają dwie kategorie należności pieniężnych obciążających właścicieli - członków wspólnoty mieszkaniowej. Są to koszty zarządu nieruchomością wspólną (art. 14-15 ustawy) i wydatki związane z utrzymaniem lokalu poszczególnych właścicieli (art. 13 ustawy). Powódka domagała się zasądzenia od pozwanej kwoty odpowiadającej nieuiszczonym kosztom eksploatacji lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w G., stanowiącego wcześniej własność zmarłej H. P..

Pozwana podnosiła zarzut, iż nie jest nie jest obowiązana do zapłaty należności za lokal, który wchodzi w skład spadku zmarłej H. P., tj. zarzut braku legitymacji biernej.

Sąd Rejonowy uznał ten zarzut za słuszny. Podkreślił, że powódka powoływała się na art. 1027 k.c., który stanowi, że względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia, spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia tylko stwierdzeniem nabycia spadku albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia. Wierzyciel - w celu wykazania kto jest spadkobiercą - nie musi przedkładać prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub też aktu poświadczenia dziedziczenia.

Sąd pierwszej instancji podał w uzasadnieniu, że w niniejszej sprawie pozwana zaprzeczyła, że jest spadkobierczynią H. P.. W takiej sytuacji to powódka, zgodnie z art. 6 k.c., miała wykazać, że pozwana jest spadkobierczynią po zmarłej właścicielce przedmiotowego lokalu, czego powódka nie uczyniła. Wskazał, że co prawda w tej sprawie dziedziczenie miałyby nastąpić na podstawie testamentu, a wcześniej pozwana zainicjowała postępowanie spadkowe i domagała się nabycia spadku na podstawie testamentu, to postępowanie to nie zakończyło się postanowieniem o stwierdzeniu nabyciu spadku. W toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku nigdy nie doszło do otwarcia i ogłoszenia testamentu, a jego oryginał nie został złożony do Sądu. W postępowaniu nie zostało złożone zapewnienie spadkowe i nie brali w nim udziału wszyscy potencjalni spadkobiercy ustawowi, którzy mogliby kwestionować testament własnoręczny spadkodawczyni lub którzy mieliby wiedzę o istnieniu innych ważnych testamentów. W takiej sytuacji i wobec kwestionowania przez pozwaną, że jest spadkobierczynią, Sąd Rejonowy uznał, że fakt dziedziczenia testamentowego nie został przez powódkę wykazany.

Powódka w apelacji zarzuciła naruszenie przepisów postępowania mający wpływ na wynik sprawy to jest art. 233 § 1 k.p.c. przez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego polegającą na pominięciu faktu, że pozwana nie zaprzeczyła, iż H. P. sporządziła własnoręczny testament, na mocy, którego do całości spadku powołała pozwaną, a także, że pozwana nie zaprzeczyła zarówno prawdziwości jak i ważności testamentu, pominięciu faktu, że pozwana nie zaprzeczyła, że nie jest spadkobierczynią H. P. i że jest nie tylko spadkobiercą testamentowym, ale również należy do kręgu spadkobierców powołanych do dziedziczenia po zmarłej z ustawy, pominięciu testamentu, którego istnienie, treść, ważność i prawdziwość nie były przez pozwaną zaprzeczone, pominięciu zeznań J. J. przy ustalaniu okoliczności związanych z dziedziczeniem po H. P., pominięciu wniosków płynących z treści wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, odpisów aktów stanu cywilnego, zeznań świadka i zaniechanie ustalenia, że pozwana jest jednocześnie spadkobiercą testamentowym jak i ustawowym, pominięciu faktu, że dotychczas testament nie był przez nikogo kwestionowany, a w konsekwencji błędne ustalenie, że materiał dowodowy sprawy nie wskazuje na to, że pozwana jest spadkobiercą H. P.,

- naruszenie art. 229 k.p.c., art. 230 k.p.c. przez pominięcie, że pozwana przyznała, że należy do kręgu spadkobierców H. P. i że nie kwestionowała istnienia i ważności testamentu, podczas gdy fakty te winny być uznane za przyznane i bezsporne, zaniechanie oceny, jakie znaczenie nadać odmowie przedstawienia przez pozwaną oryginału dokumentu oraz odmowy złożenia zeznań przez pozwaną w charakterze strony,

- naruszenie prawa materialnego to jest art. 6 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie i niezasadne ustalenie rozkładu ciężaru dowodu w szczególności, zważywszy na obiektywny brak możliwości uzyskania postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku ze względu na niemożliwą do przewyciężenia przeszkodę w ustaleniu kręgu spadkobierców ustawowych po A. J. i niezasadne uzależnienie uwzględnienia powództwa od przedłożenia przez powoda postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku przez pozwaną podczas gdy przedstawione w sprawie dowody dają podstawy do wysnucia wniosku, iż pozwana jest spadkobierczynią H. P.,

- naruszenie art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie.

Powódka wniosła o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa i zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu za obie instancje.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 1027 k.c. względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia, spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia tylko stwierdzeniem nabycia spadku albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia. Sąd Rejonowy prawidłowo wskazał, że powódka jako wierzycielka w celu wykazania kto jest spadkobiercą - nie musi przedkładać prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku lub też aktu poświadczenia dziedziczenia. Po czym stwierdził, że powódka nie wykazała, że pozwana jest wyłączną spadkobierczynią po H. P. .

W niniejszej sprawie problem sprowadza się do ustalenia czy pozwana zaprzecza, że jest spadkobierczynią po H. P., a jeśli tak to czy strona powodowa zgodnie z art. 6 k.c. wykazała powyższą okoliczność, którą może wykazać bądź przedstawiając postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku lub wykazać to innymi dowodami.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 1 marca 2022 r., sygn. I NSNc 39/21 postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku ma charakter deklaratoryjny, a więc nie kształtuje nowego, ale stwierdza istniejący stan prawny. Przepisy prawa cywilnego łączą nabycie spadku z chwilą otwarcia spadku (art. 925 k.c.), a otwarcie spadku następuje z chwilą śmierci spadkodawcy (art. 924 k.c.). A zatem nabycie praw i obowiązków wchodzących w skład spadku nie jest uzależnione ani od złożenia przez spadkobiercę oświadczenia o przyjęciu spadku, ani też od uzyskania przez niego orzeczenia właściwego organu państwowego. Inaczej mówiąc, związanie przez ustawę nabycia spadku przez spadkodawcę ze zdarzeniem prawnym, jakim jest śmierć osoby fizycznej, oznacza, że z chwilą śmierci spadkodawcy (a więc z chwilą otwarcia spadku), spadkobierca wchodzi z mocy samego prawa w ogół praw i obowiązków należących do spadku. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, stosownie do art. 1027 k.c., stanowi wyłączny dowód nabycia praw do spadku względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia (obok zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia). Spadkobierca nie może udowodnić swoich praw do spadku, w tym także wysokości przysługującego mu udziału spadkowego, za pomocą jakichkolwiek innych dowodów.

Natomiast w wyroku z dnia 3 sierpnia 2021 r. sygn. I NSNc 24/20 Sąd Najwyższy orzekł, że do kręgu osób mających interes w stwierdzeniu nabycia spadku należy wierzyciel spadkodawcy, gdyż w ten sposób zostaje definitywnie wskazany dłużnik, od którego może domagać się spełnienia świadczenia. Wierzyciel może zatem dla osiągnięcia tego celu złożyć wniosek o stwierdzenie nabycia spadku przez sąd na rzecz wskazanego przez siebie w procesie podmiotu. Nie musi jednak przedstawiać sądowi postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku i może okoliczność następstwa prawnego danej osoby po spadkodawcy udowadniać wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi, np. wskazywać, że minął dla niej termin do odrzucenia spadku określony w art. 1015 § 2 k.c. lub jest ona członkiem rodziny spadkodawcy, dochodzącym do dziedziczenia po nim z mocy ustawy przed innymi krewnymi.

Z taką też sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Jak wynika z akt sprawy H. P. sporządziła własnoręczny testament, powołując do spadku pozwaną, która jest jej siostrzenicą i wobec braku bliższych krewnych jest także uprawniona do spadku na mocy ustawy. Pozwana nie kwestionowała tej okoliczności, co więcej pozwana wniosła do Sądu Rejonowego o stwierdzenie nabycia spadku na swoją rzecz po H. P. na podstawie testamentu. W niniejszej sprawie pozwana w odpowiedzi na pozew wskazała, że chciała uregulować kwestie dziedziczenia i wniosła o stwierdzenie nabycia spadku, zaś wobec braku możliwości ustalenia spadkobierców Sąd Rejonowy zawiesił postępowanie, a potem je umorzył. W związku, z czym pozwana wskazała, że nie uzyskała własności lokalu i nie jest zobowiązana do ponoszenia opłat. Podkreśliła, że spadkobierców może być więcej niż ona. Ponadto pozwana w replice na pismo powoda z 11 maja 2022 roku wskazała, że powódka nie wykazała, że pozwana jest jedynym spadkobiercą po zmarłej H. P.. Z obu pism wynika, że pozwana nie zaprzecza treści testamentu, nie zaprzecza, że jest spadkobierczynią.

Zgodnie z art. 1030 k.c. do chwili przyjęcia spadku spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko ze spadku. Od chwili przyjęcia spadku ponosi odpowiedzialność za te długi z całego swego majątku.

Art. 1034 § 1 k.c. stanowi natomiast, że do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Jeżeli jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów.

Skoro zatem pozwana jest spadkobierczynią na mocy testamentu ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe H. P., gdy zaś dziedziczy na mocy z ustawy wspólnie z innymi spadkobiercami może zgodnie z cytowanym wyżej przepisem art. 1034 § 1 k.c. żądać od nich zwrotu świadczenia stosownie do udziału w spadku.

Powódka wykazała istnienie zaległości spadkodawczyni z tytułu zarządu nieruchomością wspólną, opłaty których domaga się powódka ponoszą właściciele lokali niezależnie od tego czy korzystają z lokalu czy też nie, dotyczą utrzymania części wspólnych, zarządu, ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy mając powyższe okoliczności na uwadze zmienił na mocy art. 386 § 1 k.p.c. zaskarżony wyrok i uwzględnił powództwo w całości.

O kosztach postępowania za obie instancje orzekł na zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Koszty procesu wyniosły łącznie 5 312zł - opłat od pozwu – 1237 zł i 458 zł, wynagrodzenie pełnomocnika powódki z opłatą od pełnomocnictwa 3 617zł.

Na koszty postępowania odwoławczego złożyła się opłata od apelacji i wynagrodzenie pełnomocnika powódki 1 800 zł.

SSO Magdalena Balion - Hajduk